

ВІДГУК

офіційного опонента кандидата технічних наук, доцента,
завідувача кафедри міського будівництва Харківського національного
університету міського господарства імені О.М. Бекетова

Завального Олександра Вячеславовича на дисертаційну роботу
**Топал Світлани Степанівни «Принципи і методи гуманізації житлового
середовища історичних міст Причорномор'я України
на прикладі міста Одеса»,**

представлену на здобуття наукового ступеня кандидата технічних наук за
спеціальністю 05.23.20 – Містобудування та територіальне планування

**Актуальність теми дисертації та зв'язок її з науковими програмами,
планами і темами**

У дисертаційній роботі вирішувалось дуже важливе для міст України питання, що є однією з пріоритетних засад містобудівної політики нашої країни – гуманізація житлового середовища в умовах сталого розвитку міст, що є комплексом заходів, спрямованих на постійне поліпшення умов життя населення, головне завдання економічного, соціального та містобудівного розвитку.

Дисертація містить науково обґрунтовані результати проведених автором досліджень, які розв'язують конкретне наукове завдання визначення планувальних і структурних особливостей формування зон житлової забудови, їх подальше вдосконалення. Вивчення громадських потреб, сучасних тенденцій та наявних ресурсів сприятиме оптимізації містобудівних рішень відповідно соціальним, екологічним, ергономічним, функціональним, естетичним, конструктивно-технологічним, економічним вимогам до покращення стану зон житлової забудови.

На основі аналізу планувальної структури Одеси виявлена специфіка формування житлового середовища різних історичних періодів та його

типологічні характеристики. Проведений аналіз стану середовища та визначення проблем гуманізації житлового середовища з врахуванням типологічних особливостей об'єктів та систематизація сучасних науково-теоретичних і прикладних методів сприяли розробці рекомендацій щодо проведення реконструкції житлових територій історичних міст України з метою їх подальшого розвитку зі збереженням нерухомої культурної спадщини та підвищенням ефективності їх використання.

Проведене дослідження має безпосередній зв'язок з галузевими програмами, основними науковими напрямами та проблемами фундаментальних досліджень в області містобудування. Тематика та структура роботи відповідають плану науково-дослідних робіт кафедри «Міського будівництва та господарства» Одеської державної академії будівництва та архітектури. Результати досліджень впроваджені в навчальний процес при виконанні курсових проектів, лекцій з предметів «Планування та благоустрій міст», «Основи реконструкції міської забудови», «Енергоефективна комплексна реконструкція житлової забудови» та в дипломне проектування.

Загальна характеристика дисертаційної роботи

Представлена дисертаційна робота складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 209 сторінок, у тому числі 146 сторінок основного тексту. У тексті міститься 5 ілюстрацій та 5 таблиць на окремих сторінках, список використаних джерел з 202 найменувань на 19 сторінках, 12 додатків на 42 сторінках.

У вступі відображено основні дані, що характеризують роботу: актуальність теми, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, мета та завдання дослідження, наукова новизна і практичне значення одержаних результатів, особистий внесок здобувача, апробація та публікації результатів роботи, структура та обсяг дисертації.

В першому розділі розглянуті питання визначення понять об'єкту і предмету; виконано аналіз законодавчого, нормативного забезпечення, спрямованого на гуманізацію житлового середовища; розвиток містобудівних концепцій створення середовища життєдіяльності людини, формування гуманістичного світогляду; виконано аналіз вітчизняного та зарубіжного досвіду регулювання якості житлового середовища. За результатами цього розділу сформульовано наукову проблему, що вирішувалась в дисертації, визначено її мету, а також поставлено завдання, які розв'язувались для досягнення цієї мети.

В другому розділі послідовно розглянуті роль і місце зон житлової забудови в структурі сельбищних територій; методи та моделі організації зони житлової забудови міст; визначено методи та моделі розрахунку ємності підприємств побутового обслуговування, потреби в прибудинкових територіях. З метою детального аналізу складових житлового середовища історичних міст розглянуто аспекти його формування – екологічні, соціальні, естетичні, історико-архітектурні, технічні. Врахування цих аспектів при реконструкції сприятиме формуванню повноцінного житлового середовища, забезпеченого всіма видами сучасного культурно-побутового обслуговування, та сприятиме комплексній організації зони житлової забудови, яка дозволить істотно збільшити ефективність використання території при одночасному поліпшенні якостей та показників житлового середовища як антропоморфного об'єкту, що відповідає умовам екологічної, психологічної та естетичної комфортності.

В третьому розділі розглянуті умови створення та розвитку зон житлової забудови історичних міст Причорномор'я України на прикладі м. Одеса; визначені характерні типи планування і забудови на різних етапах історичного розвитку; розроблені пропозиції щодо удосконалення житлового середовища; визначені ресурси підвищення ефективності використання території зон житлової забудови з врахуванням умов і обмежень для кожної типологічної групи.

Висновки дисертаційної роботи ґрунтуються на відображенні основних отриманих наукових та практичних результатів дослідження. Список літературних джерел включає 202 найменування, що свідчить про ґрунтовне опанування дисертантом обробленої інформації вітчизняних і закордонних джерел за обраною тематикою та її аналіз. Додатки в повній мірі ілюструють хід дослідження, включають відомості про публікації, апробацію та впровадження результатів дослідження.

Наукова новизна роботи

У відповідності з метою досліджень дисертантом зони житлової забудови, населення та засоби гуманізації житлового середовища методологічно розглянуті як системна цілісність «населення»-«середовище» – об'єкт містобудівного дослідження та проектування. Визначені містобудівні аспекти науково-методичного забезпечення діяльності в сфері гуманізації житлового середовища в процесі реконструкції історичних міст. Розроблені методичні основи планувальної організації зон житлової забудови як засіб здійснення заходів по гуманізації середовища на основі принципів та методів мікрорайонування. В результаті проведеного аналізу функціонально-планувальної та соціально-планувальної структури міст Причорномор'я України визначено типологічні ознаки житлового середовища, сформованого в різних історичних умовах та розроблені рекомендації щодо удосконалення житлового середовища історичних міст Причорномор'я України за принципами його гуманізації. З метою визначення ресурсів підвищення ефективності використання території зон житлової забудови з врахуванням умов і обмежень щодо граничних показників поверховості, допустимого відсотку забудови, протипожежних відстаней і санітарно-гігієнічних вимог проаналізовано 8 кварталів кожної типологічної групи. На основі проведеного аналізу зроблено висновок, що максимальні

можливості підвищення ефективності використання територій зон житлової забудови в історичних містах мають зони регулювання забудови та мікрорайонна середньоповерхова забудова 60-70 рр. 20 сторіччя.

Практична цінність роботи

Отримані дисертантом результати дослідження мають підвищити ефективність містобудівних рішень, формуючих середовище історичних міст Причорномор'я України, сприяти здійсненню завдань перетворення його в комфортне житлове середовище. Встановлення основних визначальних факторів, що впливають на процес формування зон житлової забудови, розкриття особливостей та причин їх змін, характерних рис функціонування та потенційних можливостей сформує основи для розробки пропозицій по їх подальшому плідному і повноцінному розвитку з метою гуманізації. Результати дослідження можуть бути застосовані при проведенні оцінювання функціонально-планувальної структури міст та формуванні стратегії та структури діяльності в сфері покращення стану житлового середовища, а також в удосконаленні методичної бази підготовки спеціалістів в галузі містобудування.

Матеріали дисертаційного дослідження використані при розробці 6 розділу «Сельбищні території» ДБН Б2.2-12:2019 «Планування та забудова територій», а також впроваджені в учбовий процес при підготовці бакалаврів та магістрів спеціальності Міське будівництво та господарство Одеської державної академії будівництва та архітектури та Київського національного університету будівництва і архітектури.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих в дисертації, їх достовірність і новизна

Наукові положення, висновки і рекомендації, що сформульовані у представленій роботі, обґрунтовані достатньо переконливо та повно.

Достовірність та обґрунтованість одержаних у дисертації наукових положень підтверджуються коректною постановкою наукової проблеми, отриманими результатами проведених автором досліджень, які розв'язують конкретне завдання визначення планувальних і структурних особливостей формування зон житлової забудови, головних факторів, що впливають на їх становлення в нових соціальних умовах, подальше вдосконалення. В роботі застосовано комплексний підхід до досліджень, який забезпечив всебічне і ґрунтовне вивчення та аналіз процесів, що відбуваються в житловому середовищі, визначення громадських потреб, сучасних тенденцій та наявних ресурсів та дозволив запропонувати методи оптимізації містобудівних умов в відповідності до соціальних, екологічних, ергономічних, функціональних, естетичних, конструктивно-технологічних, економічних вимог до покращення зон житлової забудови. Комплекс досліджень включав в себе системний аналіз житлового середовища як складної системи; історико-еволюційний підхід до вивчення аспектів виникнення, формування, закономірностей розвитку, сучасного стану житлового середовища історичних міст. Структурно-функціональний підхід, порівняльний аналіз, методи моделювання та експериментального проектування сприяли розробці пропозицій для збільшення ефективності рішень по формуванню житлового середовища історичних міст України, що відповідає вимогам гуманізації з метою забезпечення умов для всебічного розвитку людини. Враховуючи вищесказане, обґрунтованість викладених в роботі положень не викликає сумніву.

Повнота викладення основних результатів дисертації у наукових фахових виданнях

Основні результати дисертаційних досліджень Топал С.С. опубліковано в 20 друкованих працях (16 одноосібних), в тому числі 1 стаття в колективній монографії; 6 публікацій у наукових фахових виданнях України; 12 публікацій за матеріалами конференцій; 1 публікація в періодичному науковому виданні

держави, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та Європейського Союзу.

Оцінка ідентичності змісту автореферату і основних положень дисертації

Автореферат дисертаційного дослідження Топал Світлани Степанівни повністю відображає зміст дисертації, відповідає головним її 3 положенням, оформлений згідно з вимогами МОН України. Зміст автореферату та основних положень дисертаційної роботи є ідентичними. Дисертація відповідає паспорту спеціальності 05.23.20 – Містобудування та територіальне планування.

Зауваження до дисертації

1. Кількість дитячих садків та шкіл в житловому мікрорайоні розраховується згідно чисельності дітей на 1000 тис. мешканців мікрорайону, а не з умов мінімального радіуса пішохідної доступності.
2. Не розглянуто питання розміщення об'єктів первинного культурно-побутового житлового середовища, якщо планувальна структура ММТ (міжмагістральна територія) вільна і відрізняється від форми квадрату.
3. Приведена розрахункова модель ММТ більш підходить для проектування нових міст, а не історично сформованих міст України.
4. Не приведені для оптимальної величини ММТ показники щільності забудови, щільності населення та інше.

Висновок
про відповідність дисертації вимогам
Міністерства освіти і науки України

Дисертація Топал Світлани Степанівни «Принципи і методи гуманізації житлового середовища історичних міст Причорномор'я України на прикладі міста Одеса», виконана в Київському національному університеті будівництва і архітектури під керівництвом доктора архітектури, професора Дьоміна М.М., є закінченою науково-дослідною роботою, яка присвячена важливим питанням підвищення якості житлового середовища міст з метою його гуманізації – одного з найважливіших завдань політики країни в області містобудування.

Дисертація за своєю актуальністю, науковою новизною отриманих результатів, їх практичним та теоретичним значенням, ступенем обґрунтованості та достовірності наукових положень, сформульованих в висновках і практичних рекомендаціях, повнотою викладення матеріалу в наукових статтях та апробації на наукових форумах повністю відповідає вимогам МОН України, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата технічних наук за спеціальністю 05.23.20 – Містобудування та територіальне планування.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри міського будівництва
Харківського національного університету
міського господарства імені О.М. Бекетова
кандидат технічних наук, доцент

О.В. Завальний

Підпис	<i>О.В. Завальний</i>
Засвідчую:	<i>наг.</i>
Відд. кадрів	
20	р.

Завальний

